

СТАНОВИЩЕ

за научноизследователската и преподавателска дейност
на **доц. д-р Снежина Любозарова Димитрова**,
кандидат в конкурса за заемане на академичната длъжност 'професор'
по професионално направление

2.1. Филология (Фонетика и фонология (английски език)),
обявен от СУ „Св.Кл. Охридски“ в ДВ, бр. 30/15.04.2022 г.

от члена на научното жури проф. д-р Татяна Игоревна Алексиева,
Катедра по руски език, Факултет по славянски филологии,
Софийски университет СУ „Св.Кл. Охридски“

Данни за конкурса

В обявения конкурс за 'професор' по професионално направление 2.1. Филология (Фонетика и фонология (английски език)), обявен в Държавен вестник, бр. 30 от 15.04.2022 г. и в сайта на СУ за нуждите на Катедрата по англицистика и американистика към Факултета по класически и нови филологии на СУ „Св. Кл. Охридски“, като кандидат участва д-р Снежина Любозарова Димитрова – дългогодишен щатен преподавател в същата катедра.

Прегледът на документацията, предоставена на Научното жури, показва, че тя напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“.

Данни за кандидата

Доц. д-р Снежина Любозарова Димитрова има богата академична биография. През 1991 г., след успешно издържан конкурс, е назначена за редовен асистент в Катедрата по англицистика и американистика, а през 2007 г. е избрана за доцент по Съвременен английски език – фонетика и фонология в същата катедра.

Снежина Димитрова е получила образователната и научна степен „доктор“ през 1999 г., след успешно защита на дисертационен труд на тема: *„Ритмична организация на английската и българската реч: съпоставително фонетично изследване“*. Темата е разработена в рамките на докторантура в Катедрата по англицистика и американистика на СУ „Св. Кл. Охридски“.

Участието на Снежина Димитрова в редица специализации и изследователски проекти (гост-преподавател в Катедрата по лингвистика и фонетика към Университета в Рединг, Великобритания - 1997 г.; научен сътрудник в Единбургския университет – 2005-2006 и 2009; Фулбрайт професор в Калифорнийския университет, САЩ) повишава научната ѝ квалификация и допринася за професионалните ѝ контакти с водещи фонетици извън страната.

Бих искала да обърна особено внимание на активното участие на Снежина Димитрова в университетски, национални и международни проекти и експертни комисии:

- Член на научен проект към Фонд „Научни изследвания“ на МОН *„Прозодични аспекти на българския език в съпоставителен план с други езици с лексикално акцентуване“* (от 2019 г.);

- Ръководител на българския екип на проект *„Прозодично кодиране на информационния статус на чужд език“* (2018 г.);

- Ръководител и член на двустранни проекти с Института по фонетика, Катедрата по английски език и Катедрата по езикознание и езикови технологии на Саарландския университет, Саарбрюкен (Германия) (2003 – 2022): *„Английски за международно общуване в академичния дискурс – създаване на корпус от устна реч на международен английски език в академичната област“*; *„Second Language Prosody: effects of L1 experience on rhythm and prominence of L2 speech (German, English, Bulgarian)“*; *„Intonation of Bulgarian Judeo-Spanish“*; *„A Longitudinal Study of the Intonation of the Sofia Variety of Contemporary Standard Bulgarian“*;

- Ръководител на екипи на университетски проекти *„Създаване на единна система от тестове по лингвистичните дисциплини“* (2012), *„Ирландия и Европа: културни и литературни срещи“* (2015);

- Член на екипа на проект, финансиран от Университетския комплекс по хуманитаристика *„Алма матер“* (2016);

- Член на екипи на вътрешноуниверситетски проекти *„Устойчиво развитие на човешките ресурси за целите на университетското образование по/на различни езици във Факултета по класически и нови филологии чрез разработване и внедряване на електронни форми на дистанционно обучение“* (2013); *„Интегрален университетски център за изследване, създаване и осигуряване на качество на електронното учене в разнообразен образователен контекст.“* (2009).

Доц. Димитрова членува в авторитетни национални и международни научни организации и сдружения: Българското дружество на англицистите (от 1995 г.), International Phonetic Association – IPA (от 1999 г.), British Association of Academic Phoneticians – BAAP (от 2006 г.). Към научната активност трябва да се добави участието на доц. Димитрова като член на Техническият Научен комитет и рецензент на статии в редица научни форуми: Международен конгрес по фонетични науки – ICPHS (2007 – 2019), Speech Prosody (2014 – 2022), Interspeech (2014 – 2022), сп. *Phonetica* (2016) и др. Тя е много уважаван учен в международните професионални среди.

Преподавателска работа

Учебно-преподавателската дейност на доц. Димитрова е многостранна – тя включва лекции и семинари в бакалавърски и магистърски програми на ФКНФ. Тя е титуляр на задължителния теоретичен курс по *Фонология* (ОКС бакалавър, специалност Английска филология). Чете лекциите по задължителната дисциплина *Увод в английското произношение* (ОКС бакалавър за специалности Биология и английски език, Химия и английски език, География и английски език, История и английски език). Води цикъл от избираеми авторски курсове на бакалаври от специалността Английска филология: *Варианти на говоримия английски език*, *Езици и култури на Шотландия*. В модула на МП *„Език и култура“* чете курс *Варианти на английското произношение*.

Тематиката на предлаганите от доц. Димитрова лекционни курсове отразява областите, в които тя е съсредоточила научните си интереси.

Доц. Димитрова успешно предава своите знания и умения на по-младите изследователи, като досега има трима успешно и в срок защитили докторанта, а другите двама работят по темите на дисертациите си.

Описание на научните трудове

За хабилитационната процедура за професор кандидатката е приложила общо 15 научни труда: две монографии, едната от които е книга, издадена на базата на дисертационен труд; две студии; три статии в научни списания, осем статии в сборници на конференции. Това е значителна по обем продукция. Тематиката на представените научни публикации обхваща фонетиката и прозодията на английския език, както и методиката на преподаване на английско произношение на български студенти-филолози. Научната продукция има подчертано приносен характер и разкрива авторката като задълбочен и прецизен изследовател.

От представените публикации шест са самостоятелни, а девет са в съавторство с други учени. Няма да подлагам на оценка книгата, публикувана на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, защото вече е била обект на друга процедура. Тя е нужна само за целите на наукометрията към НАЦИД. Една от студиите на доц. Димитрова и четири статии са публикувани в престижни списания, индексирани в Scopus и/ или Web of Science.

Научни приноси

Основно място между трудовете на Снежина Димитрова заема монографията. Тя е на английски език и е със следните библиографски характеристики: *Prosody in L2. Bulgarian-Accented English* (Sofia: Polis Publishers, 2022), ISBN 978-954-796-096-1. Темата е много актуална както със самия обект на проучване – езиковата прозодия при овладяването на чужд език, който дълго време е пренебрегван от традиционната фонология, така и с факта, че отговаря на най-съвременните тенденции в лингвистиката да се прилага интердисциплинарен подход, който комбинира аналитичните процедури на експерименталната фонетика с тези на контрастивната лингвистика и лингводидактиката.

Монографията е съставена от увод, пет глави и заключение и е в обем от 174 стр. Библиографията е богата и наброява 160 източника на английски и български автори, писали за речевата прозодия и интонацията. Текстът е онагледен с таблици и фигури (около 45), които представят на читателя всички данни, получени в хода на изследването.

В *уводната (първа) глава* се обосновава статутът и ролята на прозодията като субстационално понятие, което се отнася към материалните средства за актуализация на звучаща реч. Още тук откриваме най-важните терминологични уточнения на следните аспекти на човешката реч: ударение, ритъм, темпо и интонация.

Във *втората глава* се прави критичен преглед на теориите за речева перцепция и продукция при L1 и L2 като се подчертава, че фокусът на тези подходи е предимно върху овладяването на сегментното ниво на чуждия език. За пръв път се анализира

моделът на И. Менен (*The L2 Intonation Learning Theory, LILt*) като се очертава теоретичната рамка на собственото експериментално изследване. Застъпва се виждането, че моделът LILt прави важна диференциация между фонологичното представяне и фонетичната имплементация и описаната в него методика е приложима при анализа на прозодичните характеристики на българския и английския език и за прогнозиране на евентуалната транспозиция на прозодичните модели от родния към изучавания език.

В *трета глава*, която има теоретико-методологичен характер, се прави преглед на различните концепции на интонационните системи, представени в трудовете на британски и американски лингвисти (Британската школа за интонационен анализ, Бирмингамския дискурсивен модел, теорията на Болинджър и др.). Впечатлява компетентността на авторката и умението ѝ прецизно и убедително да коментира лингвистичните подходи, като ги пречупи през собствените си виждания.

За теоретичната рамка на дескрипцията на прозодичните особености на речта в *четвърта глава* се приема автосегментно-метричния модел (AM) на Дж. Пиерхъмбърт и системата за нотация на интонационни акценти ToBI (TOnes and Break Indices), която се прилага с известни модификации за много езици като дава възможност последните да бъдат анализирани по съпоставим начин. AM подход позволява с голяма точност да се регистрират стойностите на честотата на основния тон в различни участъци на фразата.

В *пета и шеста глави* са представени резултати от проучването на авторката. Разгледана е интонационната таксономия: тоналните акценти, граничните и фразовите тонове в английския и българския езици. Чрез акустичен и перцептивен анализ на голям по обем емпиричен материал (записи на прочетена и семи-спонтанна реч) се открояват зони на общи и специфични прозодични признаци в двата езика по отношение на тонални инвентари, тоналните комбинации и последователности в различни фразови позиции, асоциация на тоналните акценти с изтъкнатите (метрично силните) срички – носители на словното ударение, а също така корелацията на мелодията с елементи от линейната сегментна структура и границите на фразата. Описанието на йерархичната интонационна структура в двата езика се осъществява в тясна връзка с характерните за тях морфо-синтактични системи. Предлага се в прозодичната йерархия в българския език да се включи едно допълнително ниво между думата и междинната фраза – нивото на прозодичната дума, което може да създаде евентуални проблеми за българите, изучаващи английски език. Разликите в стратегиите за маркиране на различни типове фокус, които съществуват между двата езика, се очертават като един потенциален източник на отклонения за българите, които следват прозодичните модели на родния си език. Откроява се спецификата във фонетичната имплементация на интонационните акценти в двата езика, свързана с мястото на F0 максимума при акцентите H* и L+ H* в пренуклеарна позиция, с по-голямата вариативност при реализация на тоналните цели в речта на българските говорители, което може да бъде потенциален източник на интерференцията. Установяват се стратегиите и правилата за сигнализиране на информационната структура на изказване като за целта се използват различни комбинации от словоред и интонационни категории.

В *седма глава* са представени основните изводи от цялостното изследване и възможната перспектива за бъдещи проучвания в областта на езиковата прозодия.

Трудът на Снежина Димитрова съдържа важни приноси както за контрастивната лингвистика, така и за лингводидактиката: съпоставката между двата езика, както и прогнозиране на евентуални трудности за българите, овладяващи прозодията на английския език, доказва необходимостта от целенасочено изграждане на перцептивна база у студентите чрез използване на експериментално-фонетични данни от областта на звучащата реч.

Оценявам високо статиите с фокус върху интонационната система (№ 4, 7, 12), интегрирани в монографията, които доказват, че наблюденията и изводите са резултат на дългогодишно задълбочено обмисляне и апробиране.

Важно място заемат статиите, в които кандидатката разглежда въпроси на чуждоезиковото преподаване. Групирам ги в няколко направления: прозодично-интонационна интерференция в речта на билингви (№ 3, 11, 14), влияние на родноезиковата прозодия върху прозодията на изучавания език (№6, 8-10), преподаване на английско произношение на български студенти-филолози (№5, 6, 8-10), изборът на модела за обучение по произношение (№13, 15). Проучването на интерференцията от прозодичен и перцептивен тип може да послужи като база за изработването на оригинална методика, подпомагаща преодоляването на грешките поради негативен трансфер.

В справката за публикационната и цитатната активност доц. Димитрова е посочила 17 цитирания към своите публикации. Само четири от тях са в български издания с научно рецензиране; 12 са в научни списания, индексирани в Scopus и/или Web of Science; едно е в престижна колективна монография с научно рецензиране.

Заклучение

Познавам лично доц. Снежина Димитрова като отличен професионалист, който изцяло е отдаден на науката и преподавателската дейност. Тя се ползва с неизменно уважение сред колегите си не само като изявен български езиковед, но и като ерудиран и етичен човек, който винаги е готов да сподели знанията и опита си и умее да работи в екип.

В заключение ще обобщя, че представените за участие в конкурса лингвистични трудове имат висока научна стойност и се отличават с новаторство и респектираща изследователска задълбоченост. Всичко това ми дава основание с пълно убеждение да гласувам положително за избирането на **доц. д-р Снежина Любозарова Димитрова** на академичната длъжност „професор” в СУ „Св. Климент Охридски“ по професионално направление **2.1. Филология (Фонетика и фонология (английски език))**.

10.08. 2022 г.

Изготвила становището:.....

(проф. д-р Татяна Алексиева)